„Radomer-Kielcer Leben" 37 (327) „Należytość pocztową uiszczono ryczałtem" VII-ער יאהרגאנג פרייז 25 גראשען

ראַדאָמער-קעלצער לעבען

היינט 8 זייטען.

Radom, Piątek 19 Września 1930 r.

ראַדאָם, פרייטאָג כ"ו אלול תר"צ

Redakcja i Administracja
Radom, Szwarlikowska 20.

Oddział w Kielcach.

אַנאָנסען - פרייז:

אין מילימעטער שורה:	פאַרן טעקסט	40 גר.
" " "	אין "	60 "
" " "	נאָכ'ן "	25 "

די 1-טע און לעצטע זייט ענטהאַלטען
8 שפאַלטען
אין טעקסט 4 "

Z intencji zaręczyn mojego brata
Abrama z p. Genią Leserówną
życzę im różowe przyszłości i harmonji dusz
Regina.

Genia Leserówna Abram Borensztejn
Zaręczeni
Radom 14 Września 1930

צו די תנאים פון אונזער ליבען זוהן און ברודער
א ב ר ה ם ח י י ם מיט זיין אויסדערוועהלטע
פר"ל ג נ ע נ ד ע ל ל ע פ ע ר
ווינשען מיר זיי א גליקליכען צוזאַמענבונד
און אייביגע צופרידענהייט
זלמן עט פרוי און קינדער באַרענשטיין.

איך דריק אויס פיעל דאנק מיין ווירט ה' י ש ר א ל ש ל י א מ אָ ו י ט ש
וועלכער איז זעהר בעליעבט ביי זיינע לאָקאַטאַרען ווי איך אלס געזעל-
שאַפטליכער טהוער, פאַר זיין בעמיהען זיך צוריק אויפצוהענגען די שילד
„פאָטאָקאָל" אין זיין הויז.
ש. מ. שטיער
פערטרעטער פון פירמע „פאָטאָקאָל", קעלץ.

א הערצליכען מזל-טוב ווינשען מיר דעם
ה' מאיר פינקעלשטיין
צו די תנאים פון זיין ט א כ ט ע ר
ער זאָל דערלעבען אין נחת וברחבה ביז'ן יונגסטען.
יצחק מענדעל צוקער שו"ב, שמריהו חיים בערמאַן שו"ב.
יוסף דוד שייעוויטש מנקר.

מזל - טוב לך חבר
פ נ ח ס לנשואיך את בחירת לבך העלמה ש ר ה ל א ה
יהי רצון שתהא דרכך סוגה בשושנים ותבוה ביתך
על הרי יהודה וירושלים ברות ישראל סבא.
שמואל חייִנטרויב.

Dr. I. KLEINBERGER
ul. Długa 26
specjalista chorób uszu, nosa i gardła
POWRÓCIŁ.

ראַדאָמער יודען!!
צי ווייסט איהר דאָס אייער בן-עיר
שמעון ווייצהענדלער האט
א ערשטקלאַסיגען באַר
BAR ALA MINUTE איז ווארשא
שוו. קרשיסקע № 43 (נעבען מאַרשאַלקאָווסקי) טעל. 341-43
וועלכער איז בערימט מיט פרישע געשמאַקע שפייזען
צו מיטאָגס און אָוונד-ברויט
צו מעסיגע פרייזען
און האָט זיך ערוואָרבען די שענסטע און אינטעליגענטסטע קאָנסומענטען.
געדענקט אז איהר פאָרט נאָך ווארשא צו בעזוכען מיין באַר
וואו איהר וועט חעכסט צופרידען זיין
מיט אַכטונג אייער בן-עיר
שמעון ווייצהענדלער.

אלע אונזערע קליענטען און פריינד ווינשען מיר
אַ כתיבה וחתימה טובה און א גליקליך יאָהר
גלייכצייטיג מעלדען מיר, אז מיר האָבען בעשלאָסען צו שפענדען 10%
פון דעם דעטאַל-פערקויף לטובת דעם שוהל-רעמאָנט. דערביי זענען די
פרייזען פון אונזערע ארטיקלען בעדייטענד ביליגער ווי שטענדיג.
פירמע „ווינום" קעלץ.

עפענטליכער דאַנק.
אין נאָמען פון אַלע שוהל-מתפללים דריקען מיר אויס דעם טיפסטען
דאַנק, דער בעוואוסטער וויין-פאַבריק „ווינום" אין קעלץ
פאַר איהר שענעם טהאַט פון שפענדען 10% פון דעטאַל לייזונג לטובת
בדק הבית. זאָל דאָס זיין א מוסטער פאַר אנדערע יודישע פירמעס.
גבאים און קאָמיטעט
פון דער גרויסער שוהל אין קעלץ.

Zajęcia w godzinach popołudn.
w zakresie buchalterji za małem wynadgrodzeniem
poszukuje rutynowana buchalterka miejscowego banku
Oferty proszę kierować do redakcji pod „Tanio".

LEK.-DENT.
R. BANKIER-DEN
POWRÓCIŁA
Przyjmuje Warszawska № 9
od 10—1 i od 3—7

ווארשא און די פראווינץ.

ווי נאר ס'האט אויסגעדונערט מיט מאהלען, האבען מיר באלד אויסגעשטעלט די אויגען צו ווארשא: וואס הערט מען עפעס פון דארטען אונז זאגען? און מיר האבען גארנישט געפרובט טראכטען, אז מיר אליין. די פראווינץ, האבען אויך א שייכות צו די וואהלען.

די פראווינץ איז, אזוי צו זאגען, די צושטעלערקע פון פאליטישען רויה־שטאף, און די רעזידענץ איז דער ווארשטאט, וואו אט דער רוישטאף ווערט אויסגעארבייט צום געברויך, דערביי פאדערען אבער די „בעלי־מל־אכות" א צו טייערען פרייז פאר דער אויסארבייטונג.

דאס לעבען פון די מאסען, וואס וועבט זיך אין דער פראווינץ, בעקומט אין ווארשא זיין אויספארמונג און רעגולירונג. מיר דא זענען די שאפערס און פערברויכערס פון אלע ווערטען, די עקס־ און אימפארטירערס פון כלערליי סחורות, די שאפערס. פערשפרייטערס און בעניצערס פון פאלקס־קולטור און בילדונג. ווארשא אבער דיקטירט אונז ווי, ווען און וואס צו ארבייטען, וויפיעל אוועקצוגעבען דער מלוכה, ווי אזוי צו בעהאנדלען אונזערע ארבייטער און אנגעשטעלטע און אזוי כסדר.

מיר זענען די ארמעע און ווארשא דער קאמאנדיר.

ווארשא אבער קען אהן אונז גיכער נישט עקזיסטירען, ווי מיר אהן ווארשא. ווארשא קען פערביטען ווערען אויף לובלין, אויף קראקע; ווארשא קען אבער נישט קריגען קיין אנדער פוילען.

און דאך ווייזען מיר ארויס, ביי וואהלען, אזא מין אפהענגיגקייט פון ווארשא, אזא מין אומבעהאלפענקייט, פונקט ווי א זויג־קינד אהן דער ניאניע.

אמת איז, אז ווארשא איז מעהר איגפארמירט פאר אונז אין פרט פון פאליטישע קאמבינאציעס, פליאטקעס און אינטריגעס; אבער מיר קענען דאך מעהר דאס לעבען, מיר זענען דאך דאס לעבען אליין!

פארוואס קענען מיר זיך פון ארט נישט ריהרען אהן דעם ווארשאווער טייטעל?

דערמאנען מיר זיך, ווי אזוי ווארשא האט מיט אונז געקנעלט פאליטיק ביי די פאריגע וואהלען, ווי אזוי ס'זענען אראפגעקימען די מלמדים פון אלע פארטייען, אויסגעשפרייט פאר אונז די מאפעס מיט די דיאגראמעס און בעוויזען שווארץ אויף ווייס, אז נאר זייער שיטה איז די ריכטיגע.

אין די שיטות זענען געווען דיאמעטראל־קעגענגעזעצטע, פייער מיט וואסער, און דעם פשוט'ען אידען האט זיך געדוכט, אז דער אמת'ער וועג ליגט גאר אפשר ערגעץ אינמיטען צווישען ביידע שיטות. אבער ווער האט עס געהאט די העזה, אריינצוריקען זיין קאפ צווישען אזוינע „הרים גדולים" צווישען די סאמע ווארשאווער פאליטיקער?

און דער סוף איז געווען, אז ביידע שיטות האבען נישט געהאט קיין גרויס ערפאלג.

פונדעסטוועגען שטעהען מיר איצט ווידער קעגען זיי, ווי תלמידים פאר די רביים, מיר דערוועגען זיי נישט א פיפס צו טוהן, איידער זיי דארט, אין ווארשא, האבען אנגענומען בעשלוסען איבער אונזער גורל.

קיינעם פאלט גארנישט איין, אז דער יסוד פאר אלע וואהל־קאמביגאציעס דארף דאך זיין דאס לעבען פון די מאסען, דעצידירען דארפען דאך די אינטערעסען פון די מאסען, און דערין האבען מיר ניט בלויז א גרעסערע דעה פאר ווארשא, נאר טאקי א גרעסערע ידיעה.

און אפשר פאלט עס יא עמיצען איין, אבער אויך דא, אויף דער פראווינץ זענען דאך פאראהאן די תלמידים און חסידים פון די ווארשאווער גדולים וואס אויך ביי זיי שמעהט אין דער ערשטער ריית דער פרעסטיזש פון זיין פארטיי, פון זיין רבי'ן.

ווארט מען.

פ. ק.

LEKARZ D-r MED.

L. FASTMAN

specjalista chorób uszu, nosa i gardła
przeprowadził się z dniem 1 Sierpnia
na ulicę MARJACKĄ 12 (II piętro)

Biuro Prośb i Podań
p. f. „PROLITEX"
RADOM, WAŁOWA 5, oficyna 1-sze piętro.

ZAŁATWIA:
Sprawy paszportowe
Mieszkaniowe
Wszelkie Tłomaczenie
i inne.

Redaguje Podania:
Do Władz Sądowych
Skarbowych
Administracyjnych
i Wojskowych.

Windykacja należności w całej Polsce.
Informacje o zdolności kredytowej
Przepisywanie na maszynach.
Biuro czynne: od godz. 9-ej rano do 7-ej wieczór.

טאג־בוך
פון א ראדאמער זעלבסטמערדער.

ווי איך האב שוין דערצעהלט אין מיין פריהערדיגען קאפיטעל, האט מען אינז אלע דריי: דעם אלטען אוקריינער, דעם איבערגעטהוענעם דענשטשיק פון פעטלורא'ס גענעראל און מיך, אנגענומען אלס שפיאנען פון פעטלורע'ס ארמעע. אין יענער צייט ווען איף דער וועלט האט געהערשט א פינסטערער בין־השמשות, ווען א ווילדער טייפון האט געבראכען און געשטירצט די יסודות פון אונזער ארים, זינדיג וועלטעל און דאס גאנצע לעבען איז אראב פון די רעלסען; אין א צייט ווען כאאס און בהלה האט אוועקגעריבט ביי די בעסטע מענשען זייערע רוה און גלייכגעוויכט און געמאכט אויפציטערען זייערע מוחות און הערצער פאר יעדען קלענסטען ספק, אדער פערדאכט — אין אזא מאמענט פון וועלט־אויפטרייסלונג האט מען מיט אונז נישט געוואלט מאכען לאנגע צערעמאניעס. ס'איז גענוג געווען דער קלענסטער צווייפעל, א ליאדע נישט־קלארקייט און מיר זאלען פער'משפט ווערען אויף טוידט.

וואס פאר א ראליע האבען דאן געשפיעלט דריי מענשליכע לעבענס, בשעת אזא גרויס־רוסלאנד איז געשטאנען אין די פלאמען פון דער רעוואלוציע און מענשען, אזוי פון דער רעוואלוציאנערער ארמעע און אויך פון דעם מיליטער פון דער קאנטער־רעוואלוציע זענען געפאלען ווי זאנגען אין שניט־צייט. מ'האט אונז צומאל נישט געוואלט אויסהערען. פאר די באלשעוויסטישע קאמיסארען איז גענוג זיכער אהן א וועלכער ס'איז אויספארשונג, אז מיר זענען געשיקט פון שונא אויסצושפירען זייערע מיליטערישע פאזיציעס. דער קלארסטער בעווייז אינז צו בעשולדיגען איז געווען דער דערשאסענער קערפער פון גענעראל, דעם געוועזענער ראדאמער ושאנזאמעריע־פאלקאווניק, וואס זיי האבען געפינען אין דער כאלופע פון אלטען אוקריינער, ארומגעוויקעלט אין א זאק. זיי האבען גלייך דערקענט, אלס זייערדיגען און זיך דערמאנט, אז דא נישט לאנג האבען זיי איהם אלס רויטער אפיצירער צוזאמען מיט א קאמפאניע באלשעוויסטיש מיליטער ארויסגעשיקט אלס פאר־פאסט אויסצושפירען פעטלורע'ס ארמעע און פון דעמאלט־אן האבען זיי איהם קיין מעהר נישט געזעהן. דער גענעראל, זייער אפיציר מיט די באלשעוויסטישע זעלנער זענען זינט דעמאלט פערשוואונדען געווארען און מ'האט נישט געוויסט וואו זייער געביין איז ערגיץ אהינגעקומען.

נאך אזא שווערע בעשולדיגונג האט דאס פעלד־געריכט אפילו א קלער נישט געטוהן. באלד אוים'ן צווייטען טאג בשעת מיר זענען געזעסען ארעסטירט אין א פינסטערער קאמער האט מען אונז אין א גרויסען בעגינען אריינגערופען אין פעלד־שטאב, וואו מ'האט אונז בלויז אויסגעליינט אונזער טוידט־אורטייל. עטליכע אפיצירען באלשעוויסטישע, זענען געזעסען מיט אנגעצויגענע שווייגענדיגע פנים'ער, אונז אנגעמאסטען מיט שפיזיגע בליקען, לויט וועלכער מיר האבען באלד דערקענט, אז מיר זענען אבגעקאכט און

נאָטיצען.

50 יתומים און 10 זקנים.

דער לייזער וועט זיך באַלד אָנשטויסען וועגן וואָס מען רעדט. איבערלעזענדיג בלויז די ערשטע ווערטער אין קאַפּעל, קאָן מען זיך משער זיין, אַז מען מיינט דאָ דעם בית-יתומים. ס'וואָלט שוין אפשר געווען די העכסטע צייט, אַז מען זאָל אויפהערן וועקען, איבער דערמאָנען די יודישע בעפעלקערונג וועגן דער עגזיסטענץ פון דער דערמאָנטער אינסטיטוציע. ס'וואָלט שוין גיכער געפּאַסט, אַז רעדענדיג וועגן דעם יתומים-הויז זאָל מען בלויז באַווייזען די שעהנע און נוצליכע זייט, אויף וואָס די שטאָדט קאָן זיך און ווייסט ווי געהעריג אָפּצושאַצען די וויכטיגע אויפגאַבע פון דעם אנשטאַלט.

וואָרום, וואָס קאָן נאָך זיין וויכטיגער, ערהאַבענער און אידעאַלער, ווי דאָס ערציהען יודישע קינדער, וואָס זענען בלי אב ובלי אם, קיילעכדיגע יתומים און האָבען נישט ווער ס'זאָל זיך מיט זיי מטפל זיין. און דאָך... דאָך ווייזט אויס, אַז טראָץ דעם אַלעם מוז מען אונזער שטאָדט א מונטער געבען פון צייט צו צייט און איהר אויפוועקען פון געזעלשאַפטליכען דרימעל.

50 יתומים און 10 זקנים.

אָט אזוי מוז מען אָפּערירען מיט ציפערן. יעדער ציפער פאַר זיך איז א באַזונדערע טראַגעדיע און צוזאַמען איז דאָס די אַלמענשליכע טראַגעדיע, וואָס הויבט זיך אָן ביי דער יוגענד און וויקעלט זיך אריין אין דער זקנה, וואָס איז דער לעצטער שטאַפּעל פון מענשליכען לעבען.

יעדער ציפער פון די 50 איז אַן אַנדער טראַגיש איבערלעבעניש פון אַ יונג יודיש קינד, וואָס איז פריהצייטיג פער-יתומ'ט געוואָרען. דאָס זעלבע איז מיט די 10 זקנים און זקנות, וואָס אין די לעצטע יאָהרען פון זייער לעבען, וואָס שטעהענדיג שוין אויף דער שוועל פון דעם שטורעמדיגען סמבטיון געפינען זיי אין מושב זקנים א מנוחה'דיג ווינקעלע און ברויכען זיך נישט וואַלגערען אויף הפקר.

דער אנשטאַלט אויף אָבאָזשיסקאַ, וואו עס קאָנצענטרירט זיך דער בית-יתומים און מושב זקנים איז ווי א סימבאָל פון מענשליכען שיקזאַל. א אנדייטונג, א רמז אויף די צוויי עפּאָכען, וואָס ווערען ביי אונז באַצייכענט מיט די ווערטער: „ימי עליה, ימי ירידה". דער בית-יתומים איז פאַר קינדער, וואָס האָבען אין דעם פריהען בעגינען פון זייער יונג, צאַפּעלדיג לעבען פערלוירען זייערע אונטערהאַלטער, זייערע פערזאָרגער, זייערע בעשיצער. דאָרט אין בית-יתומים האָבען זיי זייער צווייטע היים. דאָרט פּפלעגט מען זיי, דאָרט ערציהט מען זיי און פון דאָרט הויבען זיי אָן שטעלען זייערע ערשטע טריט און געהען ערשט אין לעבען אריין אונטער'ן המן פון די ימי עליה. גלייכצייטיג אָבער איז אין זעלבען בנין פאַרהאַן אַן אָרט פאַר די, וואָס קומען פון לעבען, פאַר די עלענדע זקנים, וואָס זענען שוין שוואַך און קאָנען שוין נישט מיטשווימען מיט'ן כוואַליעדיגען שטראָם.

די ערשטע געהען צום לעבען, די לעצטע קומען פון לעבען. דאָרט אויף אָבאָזשיסקאַ בעגעגנען זיך צוויי דורות, צוויי וועגן פון לעבען טרעפען זיך דאָרט. איינער טראָגט אין זיין באַגאַזש די ימי עליה, דער צווייטער — ימי ירידה. אָבער ס'איז נישט קיין אונטערשיעד, ביידע מוז מען פיהרען און פאַר ביידע מוז מען זאָרגען. ערנעהרען מוז מען ביידע און א היים מוז מען געבען ביידע. ס'איז נאָר א חלוק אין דער פּערספּעקטיוו. דעם יונגען יתום מוז מען בעזאָרגען מיט גייסטיגע און פיזישע כחות. מען מוז איהם ערנעהרען, ערציהען, לערנען, כדי שפּעטער זאָל ער האָבען די מעגליכקייט זעלבסטשטענדיג צו ערווערבען זיך א פּאָזיציע אין לעבען. אמת, דאָס איז א שווערע און פעראַנטוואָרטליכע אויפגאַבע, אויך דער צוועק איז א וויכטיגערער. אָבער נישט ווייניגער איז אויך דער חוב פאַר די-וואָס קומען ערב שקיעה נאָך געניסען א פּאָר ליכטיגע שטראַהלען פון די זון. מ'דאַרף אין די אומגליקליכע זקנים אויך געדענקען און כאָטש די לעצטע טעג פון זייער לעבען מאַכען אנגענעהמער און בעקוועמער. דער מושב זקנים דיענט אין דעם פאַל ווי א רעפלעקטאָר אויב'ן וועג באַרג-אראָב, וועלכער מיידט אויס יעדען שנעלען פאַל... .

50 יתומים און 10 זקנים.

אַז פאַר אַזוי פיעל אומגליקליכע-קינדער און עלענדע זקנים איז דער בי"י און מושב זקנים א נעסט, א וואַרימע היים. פאַר דער יודישער נויט איז אזא צאָהל א גענוג קליינע. ס'מעלדען זיך א סך יונגע יתומים און אָרימע זקנים, וועלכע בעטען זיך כשוט מ'זאָל זיי אריינעמען און געבען זיי א היים. זיי זענען מקנא די, וואָס זענען שוין דאָרט דאָ פון פריהער. ס'איז אָבער נישטאָ פאַר מעהר קיין אָרט. די לייטונג מאַטערט זיך אזוי אויך גענוג איבער די כחות צו קאָנען אויפהאַלטען די דאָזיגע באַשיידענע צאָהל.

לעצטענס הערט מען זאָגאָר פון א פערשאַרפטען פינאַנציעלען קריזיס אין בית-יתומים. וואַרשא שטיצט נישט; ראַדאָם הייזט אויך ארויס א קנאַפּען אינטערעס; דער מאַגיסטראַט צעגערט און צאָהלט נישט אויס רעגעלמעסיג די קאַרגע ולאַטעס אין דער פאָרם פון א סובסידיע; דער חודש-אָבצאָהל פון דער ראַדאָמער יודישער בעפעלקערונג איז כמעט א נישטיגער. אַלזאָ, פון וואַ-

---

אַז ס'איז א שאָד א וואָרט קאַליע צו מאַכען. מיר זענען געשטאַנען גלייך אָהן שום פחד און אויסגעהערט גלייכגילטיג ווי איינער פון זיי האָט שטעהענדיג ארויסגעלייענט פון א פּאַפּיר א פערטיגען פּסק, אַז מ'וועט אונז אַלע דריי נאָך אין צוויי שעה ארום שיסען.

נאָכ'ן אויסלייענען דעם אורטייל האָט מען אונז מעהר נישט צוריקגעפיהרט אין דער קאַמער. מיר זענען געבליבען זיצען אין שטאַב אונטער א שטאַרקע וואַך און דורך דער צייט פון די 2 שעה האָט מען לויט דעם בעפעהל פון שטאַב אויסגעגראַבען ערגיץ אין א נאָהנטען וואַלד איין קבר פאַר אונז דריי און מ'האָט צוגעגרייט די עקזעקוציע.

מיין ביטערער גורל האָט מיך שוין נישט אינטערעסירט. איך האָב אויפגענומען דעם טוידט-אורטייל קאַלט און גלייכגילטיג. עפּעס א מאָדנע זאַך איז מיט מיר געשעהן. א בעהאַלטענע פרייד האָט ארויסגעשטראָמט פון מיינע אַלע גליעדער. כ'האָב זיך דערפיהלט א גליקליכער, וואָס כ'ווער ענדליך בעפרייט פון מיינע צרות און פּלאָגענישען. די וועלט איז מיר שוין נישט געווען ניחא און כ'האָב געזעהן אין מיין קבר די ריכטיגע מנוחה און ערלעזונג. ס'קאָן זיין, אַז דער דאָזיגער געפיהל איז געווען גאַנץ אומנאָרמאַל. אָבער וואָס איז דען א ווינדער ווען א מענש געהט דורך אזא גרויזאַמען גיהנום און מאַכט מיט יאָהרען-לאַנג אָהן אויפהער איין איבערלעבעניש טראַגישער פון דער צווייטער.

פאַר מיין טוידט בין איך נאָר געווען טיעף בעזאָרגט פון איין זאַך. אונטער'ן האַרץ און אין מיין מוח האָט געבריהט נאָר איין געדאַנק: וואָס וועט זיין מיט מיינע צוויי יונגע טעכטער? וואָס האָט דער וויסטער גורל אָנגעצייכענט פאַר זייער ווייטערדיגער צוקונפט? מיין פרוי איז מיר שוין מעהר נישט אײַנגענאַנגען, זאָל געשעהן מיט איהר וואָס עס וויל. אָבער מיינע קינדער וואָס וועט מיט זיי זיין? זיי זענען דאָך די איינציגע ירושה פון מיין עשירות, פון מיין לעבען. זיי זענען דאָס איינציגע געדעכעניש, וואָס עס בלייבט נאָך מיר. איך וואָלט דאָך אפילו אין קבר נישט קאָנען ליגען רוהיג, וויסענדיג אין וואָס פאַר א מצב איך לאָז זיי דאָ איבער. זיי וועלען דאָך אפילו נישט וויסען וואו כ'בין אהינגעקומען.

איך האָב זיך מעהר נישט געקענט בעהערשען. אָהן מיין ווילען און אָהן מיין כח בין איך אויפגעשפּרונגען פון אָרט, געפאַלען צו די פיס פון די אָפּיצירישע ריכטער און געיאָמערט פאַר זיי:

— טייערע מענשען, לאָזט מיך פאַר מיין טוידט איין קוק טוהן אויף מיינע קינדער. שיסט מיך, הרג'עט מיך, אָבער לאָזט מיך כאָטש נאָך איין מאָהל זעהן מיינע קינדער, לאָזט מיך געבען זיי מיין לעצטען פאָטערליכען קוש. —

— דאָס איז נישט ערלויבט. אויב האָסט ווירקליך ליב דיינע קינדער ברויכסטו אַלס פאָטער אליין נישט פערלאַנגען אזא זאַך. דו וועסט דערמיט דיינע קראַנקע קינדער אָנטוהן גרויס צער. ס'וועט אויף זיי שרעקליך ווירקען און דו קאָנסט זייער געזונדצושטאַנד פערערגערען. —

דאָס האָט זיך אָנגערופען דער עלטסטער פון באַלשעוויסטישען טריבונאַל און ארויסגעזאָגט האָט ער עס אין א ווייכען טאָהן כדי מיך צו בערוהיגען. איך האָב אָבער געשפּירט, אַז דאָס טהוט ער זיך אָן א כח און אינגאַנצען האָט ער געברענט פון צאָרן אויף מיר, וואָס איך האָב געוואָגט ארויסצוטרעטען מיט אזא בקשה.

איך האָב אָבער נאָכגעדענקט זיינע

נען זאָל מען צונויפשטעלען די העכער 3000 זל., וואָס מוז זיין דער מינימאַלער חודש'ליכער בודזשעט פאַר דער דערמאָנטער נויטווענדיגער אינסטיטוציע?

50 יתומים און 10 זקנים.

שוין די צאָהל אליין זאָגט גענוג. מיר ווילען נישט צווייפלען אויף א מינוט, אַז אין ראדאָם זאָל זיך געפונען כאָטש איין יוד, וואָס זאָל וועלען פערלייקנען די וויכטיגקייט און די אונבעדינגטע נויטווענדיגקייט פונ'ם עקזיסטירענדען ב"ית יתומים. אָבער פאר וואָס אזא גלייכגילטיגקייט? וואו אין די יורישע בעפעלקערונג? ס'איז גענוג איין וואָרט צו דערמאנען, אַז דער בית-יתומים לעבט איבער א שווערען קריזיס און, אַז זי איז בעדראָהט פון דעפיציטען, אַז די גאנצע שטאָדט זאָל זיך אויפוועקען פון איהר אַפּאטישקייט און אויסשטרעקען איהרע אָרעמס כדי אונטערצוהאַלטען די אידעאַלע אינסטיטוציע, אָהן וואָס א שטאָדט קאָן זיך נישט בעגעהן.

סאָבאָטאַזש, דאָקטוירים „לינת-הצדק"

א תלמודיש שפּריכוואָרטעל זאָגט: „פוטר מים ראשית מדון". אַ מחלוקה איז געגליכען צו א עפנונג פון אַ וואַסער, וואָס הויבט-אָן קוועלען און וואָס אַמאָהל צעגיסט עס זיך שטאַרקער און פערגעמט אַ גרעסערען שטח.

א קעגען וואָס זאָגען מיר דאָס? — מיר זענען אויטען דעם פערגלייך מיט דער געשאַפענער לאַגע אין דער געזעלשאַפט „לינת-הצדק", וואו עס איז לעצטענס ענטשטאַנען אַ סאַבאָטאַזש-פּאָליטיק מצד די היגע יודישע דאָקטוירים. מיר רופען עס אָן מיט'ן איידעלען לשון: סאַבאָטאַזש. אין דער אמת'ן קאָן עס הייסען אנדערש. מ'קאָן עס אנרופען מיט'ן נאָמען סכסוך, און אפשר גאָר מחלוקה. און פאר וואָס זאָל טאַקע אַן'אַנדערע אינסטיטוציע זיין אַן'אויסנאַהם? אויב אַ יודישע גמינע קאָן זיך פערגינען אויף שטענדיגע מחלוקה, על כל פנים טעג דאָך אמאָהל אויך אויסברעכען אַ שטיקעל קאָנפליקט ערגיץ אַנדערש אויך.

איז טאַקע ווי מיר האָבען געזאָגט פריהער: פוטר מים ראשית מדון. אָנגעהויבען האָט זיך עס ביי דער גמינע און אַזוי געהט עס שוין ממילא א פאָר טריט ווייטער מהוץ לגמינע. מען לערענט זיך אָב צו ביסלעך און מען פערקוקט זיך אויף יענעם, בפרט נאָך ווען יענער איז דער אדון בפקרך און דאָס אויבערשטע פון שטויסעל; דער שמן-זית פון דער געזעלשאַפט.

אין וואָס דריקט זיך אויס דער קאָנפליקט אין לינת הצדק?

די מעשה איז אזוי:

דער „לינת-הצדק" צוטרעטענדיג רעאָרגאַניזירען די אינסטיטוציע האָט צווישען אַנדערעס איינגעפיהרט, אַז יעדען טאָג צווישען 12—2 זאָל אָרדינירען א דאָקטאָר אויפ'ן אָרט, ס'הייסט אין „לינת הצדק", כדי דער אָרימער, אָדער אומפערמעגליכער קראַנקער זאָל בעקומען שנעלע מעדיצינישע הילף און נישט ברויכען לאַנג וואַרטען אויפ'ן דאָקטאָר, ווען יענער וויזיטירט איבערן שטאָדט.

יעדער אָביעקטיווער מענש וועט מודה זיין, אַז דער דאָזיגער רעפאָרם פערדיענט די אַלגעמיינע אנערקענונג. ווארום ס'איז א גרויסע פערלייכטערונג פאר'ן קראַנקען, ווען ער בעקומט א דאָקטאָר מיט דער מעדיצין אויף איין אָרט און טאַקע וואָס שנעלער.

דער ל"ה וועלענדיג רעאַליזירען זיין פּלאַן האָט צו דעם צוועק אנגאַזשירט דעם דאָקטאָר גאָלדבלום, וועלכער אָרדינירט יעדען טאָג צוויי שעה אין לאָקאַל פון ל"ה, וואו אין די דערמאָנטע שעה'ן איז פול מיט נישט פערמעגליכע קראַנקע, וואָס ווערן אונטערזוכט אויפ'ן אָרט און בעקומען גלייכצייטיג די פערשידענע רעצעפטען לויט וועלכע אין משך פון מינוטען זיי האָבען שוין אין די אַפּטייקען אויסגעפערטיגטע מעדיצינען.

בכלל איז דער אפּאַראַט אין „לינת הצדק" לעצטענס אַזוי אָרגאַניזאַציאָנעל אויסגעשטעלט, אַז די קראַנקע זענען העכסט-צופרידען און ווינשען די אָנפיהרער דאָס אייביגע לעבען.

איז אָבער די מעשה, וואָס אויף יעדער גוטע זאַך מוז דער שטן מקטרג זיין אום צו שטערען די הנהגה.

צום ל"ה האָבען געהערט כמעט אַלע ראַדאָמער יודישע דאָקטוירים, וועלכע האָבען אָנגענומען ביי זיך אין דער היים, אָדער געפאָהרען צו די קראַנקע אהיים, וואו דער ל"ה האָט זיי אָנגעוויזען לויט ספּעציעלע בלאַנקעטען. פערשטעהט זיך, אַז דער ל"ה האָט נישט פערלאַנגט זייער טרחה למגן און לויט א געגענזייטיגע פערשטענדיגונג איז געווען געמאַכט אזוי, אַז ביידע צדדים זאָלען זיין צופריעדען.

דער שלום-בית האָט אָבגעהאַלטען אזוי-לאַנג ביז ל"ה האָט אנגאַזשירט דעם דאָקטאָר גאָלדבלום. זייט דעמאָלט האָבען די יודישע דאָקטוירים אנגעהויבען סאַבאָטירען דעם ל"ה אלס אויסדרוק פון פּראָטעסט, וואָס דאָרט זיצט א דאָקטאָר עטליכע שעה אין טאָג, און זיי האָבען זיך דעריבער ענטזאָגט אָנצונעמען, אָדער צוגעהן צו קראַנקע פון „לינת-הצדק".

טענה'ט דער ל"ה, אַז ער צווינגט נישט קיין שום קראַנקען צו וועלכען דאָקטאָר ער זאָל געהן, נאָר יעדער קראַנקער האָט אַ פרייען אויסוואַהל און צו וועלכען דאָקטאָר ער וויל געהן האָט ער דאָס רעכט און עס איז דער חוב פון ל"ה זיין פערלאַנג גאָכצוקומען. און אַזוי ווי ס'איז דאָ אַ סך קראַנקע, וואָס ווילען באַלד בעקומען אין ל"ה מעדיצינישע הילף מוז ער האָבען אַ שטענדיגען דאָקטאָר, וואָס זאָל דאָרט אַמטירען. געגען דעם אָבער זאָגען זיך אַרויס די איבריגע דאָקטוירים און זיי ערקלערען, אַז ס'איז גענוג צו שיקען די קראַנקע צו זיי אַ היים, אָדער זיי זאָלען געהן צום קראַנקען אין שטוב.

דער „לינת הצדק" האַלט זיך ביי דאָס זייניגע און די סאַבאָטאַזש פּאָליטיק מצד די דאָקטוירים האָט זיך אַזוי ענטוויקעלט, אַז דער ל"ה, נישט האָבענדיג אויסער דעם ד"ר גאָלדבלום קיין אנדערע יודישע דאָקטוירים האָט לעצטענס אנגאַזשירט דעם בעקאַנטען יודישען דאָקטאָר פון קראַנקען-קאַסע טאַובענפעלד, צו וועמען ער שיקט די קראַנקע אַ היים, אָדער ער געהט צו די קראַנקע אין שטוב.

דער לעצטער אַקט האָט נאָך מעהר אָנגעברוגז'ט די דאָקטוירים און דער סכסוך פערשאַרפט זיך וואָס אַמאָהל מעהר און נעמט שוין באַלד אָן כאַראַקטער פון אַ שטיקעלע מחלוקה.

מיר ווילען נישט אַריינגעהן אין עצם ענין פון קאָנפליקט. מיר ווילען אויך נישט אנאַליזירען די מיינונגען פון ביידע צדדים. דאָס וואָס מיר נעמען זיך יאָ רעכט צוזאָגען, איז דאָס: לויט אונזער מיינונג דאַרפען זיך די איבריגע יודישע דאָקטוירים נישט איינשפּאַרען און נישט שטעלען זייער ווייטערדיגען אַנטייל אין ל"ה אונטער'ן בעדינג, צי דאָרט זיצט יאָ אָרדינירען דער ד"ר גאָלדבלום, צי נישט. פאַר דעם ל"ה, אַלס אַ מעדיצינישע הילפס-אינסטיטוציע, איז אויסער א נוצליכע זאַך, אויך אַ פּרעסטיזש פראַגע, ווען דאָרט אַמטירט איינינגע שעה אין טאָג א דאָקטאָר. געדענקען דאַרף די ה"ה יודישע דאָקטוירים אליין פון יענע יאָהרען, ווען דער ל"ה האָט זיך געהאט צום ערשטען מאָהל געגרינדעט, אַז ס'האָבען זיך דאַן פרייוויליג געמאָלדען יונגע יודישע דאָקטוירים צו אָרדינירען דאָרט עטליכע שעה אין טאָג פאַר גענצליך אומזיסט. די זעלבע ה"ה זענען היינט פּאָפּולערע און אָנערקענטע דאָקטוירים. זעהט מען דאָך, אַז דאָס האָט נישט קאַליע געמאַכט זייער פּראַקטיק און קאַריערע. פערקעהרט, זייער רעפּוטאַציע איז נאָך אַזוי-אַרום מעהר געוואַקסען.

מיר וועלען זיך ערלויבען און זאָגען, אַז ס'וואָלט אפשר נישט געווען אַזאַ קרומע זאַך, ווען יעדער יודישער דאָקטאָר זאָל גראַד נאָכטוהען דעם בייששפיעל און אליין בעוויליגען כאָטש איין מאָהל אין צוויי וואָכען צו אָרדינירען אין ל"ה. מיר וואָרפען קיינעם נישט אָן אונזער מיינונג. מיר זאָגען נאָר בלויז, אַז דערמיט וואָלטען זיך די היגע יודישע דאָקטוירים איינגעקויפט נאָך מעהר סימפּאַטיע און פּיעלפאַכיג אויפגעהויבען זייער רעפּוטאַציע ביי דער גאַנצער יודישער בעפעלקערונג.

יעדענפאַלס ווינשען מיר זיך, אַז צווישען די צדדים זאָל קימען צו אַן'אויסגלייך און פערשטענדיגונג.

א ראַדאָמער.

ווערטער און געטראַכט, אפשר איז ער טאַקי גערעכט. נאָך וואָס זאָל איך מיינע קינדער נעמען אויפ'ן לעבען. איך האָב אַלזא בעשלאָסען צו רעזיגנירען פון מיין פערלאַנג און זיך אומגעקעהרט אויף מיין אָרט צווישען דעם אַלטען פויער און דענשטשיק און גענומען צוזאַמען מיט זיי אָנוואַרטען די לעצטע רגע'ס פון אונזער לעבען. עס איז אַוועק אַ שעה, אַ שעה מיט אַ פיערטעל, אַ שעה מיט אַ האַלבע, איך האָב דערפיהלט, אַז מיינע געדאַנקען נעמען זיך מיר מישען און כ'פערליר ביסלעכווייז פאַר שרעק דאָס בעוואוסטזיין. כ'האָב דערפיהלט וואָס הייסט טוידט-שרעק און אין די לעצטע מינוטען גענומען שעפטשען שטילערהייד ודוי. דער אַלטער פויער האָט זיך איבערגעצלמ'ט און דער דענשטשיק האָט אויך עפּיס בעוואויגען מיט די ליפּען. חייזט אויס, אַז די באָלשעוויסטישע אָפיצירען האָבען זיך אָנגעשטויסען, וואָס מיר זאָגען. זיי האָבען אונז גוט אָנגעקוקט און נעלאַכט צווישען זיך מיט אַן'איראָנישען שמייכעל.

ווינש-קאַרטען זעהר שעהנע קאָליִרען אין א גרויסען אויסוואַהל | 100 וויזיטקאַרטעס — נאָר — 2 זלאָטעס | דרוקערײַ שייבבוים — ראַדאָם, רינעק 10 —
די דערמאָנטע דרוקערײַ נעמט אויף אָן אַלעראַרט דרוק-אַרבייט צו ביליגע פּרייזען.

גאַז-אַטאַקעס איבער ראַדאָם.

דער פּראָוויזאָרישער קאָמיטעט פון דער אנטי-גאַז ליגע „לאָפּפּ" האָט אונז צוגעשיקט פאָלגענדען קאָמוניקאַט מיט דער ביטע איהם אָבצודרוקען אין אונזער צייטונג.

קאָמוניקאַט.

אין די נאָהנטסטע טעג וועט פאָרקומען א פליה-פּראָבע פון א עסקאַדרע אעראָפּלאַנען איבער ראַדאָם צוזאַמען מיט גאַז-אַטאַקעס, וועלכע האָבען פאַר א צוועק אויסצולערנען די ציוויל בע-פעלקערונג ווי אַזוי זיך צו פערהאַלטען בשעת א מלחמה.

דער פּראָוויזאָרישער קאָמיטעט „לאָפּפּ" אין ראַדאָם האָט געמאַכט א גאַנצע רייהע פאָרבערייטונגען בכדי צו בעשיצען די ציוויל-מענשען פאַר דער ווירקונג פון די גיפטיגע גאַזען. צו דעם צוועק זענען אין משך פון דריי טעג איינגעאָרדענט געוואָרען פערשידענע לעקציעס, פאָרלעזונגען אין די שולען, קינאָ'ס א.ז.וו.

דער קאָמיטעט איז מודיע:

בשעת דעם גאַז-אָנפאַל וועט פאָרקו-מען א האַרמאַטען שיסעריי און מ'וועט וואַרפען באָמבעס, וואָס ווערען בענוצט בעת איבונגען (טשוויטשעניעס). די פליה-פּראָבע איז אָרגאַניזירט כדי צו ערמעגליכען די ציוויל-בעפעלקערונג, זי זאָל זיך פּראַקטיש בעקענען מיט די שוץ-מיטלען אין פאַל פון אַנ'אָנ-פאַל פון פליה-גאַזען פון שונא.

די שטאָדט ראַדאָם אלס א וויכטיגער פונקט קאָן, אין פאַל פון א מלחמה-אויסברוך, ווערען אטאַקירט דורם דעם שונא'ס גאַז-אַעראָפּלאַנען. דעריבער איז נויטיג צו אָרגאַניזירען א געהעריגע שוץ.

אין מאָמענט ווען ס'וועט זיך אָנהויבען דער פליה-אטאַק וועט די בעפעל-קערונג ווערען אַלאַרמירט דורך פאַב-ריק'ס-סירענעס און באַהן-פייפעריי. גלייכצייטיג וועט דער אויטאָמאָביל פון די פייערלעשער זיך בעווייזען איבער די גאַסען און דורך טרומייטערס וועט ער מודיע זײַן וועגען דעם פליה-אַלאַרם.

די שטאָדטישע עלעקטראָווניע וועט דעמאָלט נישט פונקציאָנירען און אי-בעררייסען דעם שטראָם. מ'דאַרף זיך דעריבער פריהער בעוואָרענען מיט ליכט אָדער לאָמפּען. איידער מ'געהט אָנ-צינדען די ליכט בעדאַרף מען די פענס-טער פערהענגען בכדי מ'זאָל די ליכט נישט זעהן אויף דער גאַס.

ווען מ'וועט דערהערען א גלאָקען-קלינגערײַ וועט זײַן אַ בעווייז, אַז דער גאַז-אַליאַרם הויבט זיך אָן, דעמאָלט טאָר קיינער אויפ'ן גאַס נישט בליי-בען. כדי אויסצוהיטען זיך מוז מען גלייך אָנטוהען גאַז-מאַסקעס, אָדער זיך לאָזען אין די פאָרגעברייטע פערהי-טונגס-שטובען, אָדער אין די פאָלגענדע עפענטליכע פערהיטונג'ס-ערטער: טע-אַטער „ראַזמאַיטאָשטשי", קינאָ „שוויט" קאָרסאָ, באַהן-דירעקציע רינעק 12, אויף דער באַהן סטאַציע, סטאַשיץ-שולע אויף גליניצע

דאָס אָברופען דעם פליה-אַלאַרם וועט פאָרקומען דורך א פייפעריי פון די פאַבריק'ס סירענעס אין משך פון דריי מינוט אָהן אויפהער. דאָס אָברו-פען דעם גאַז-אַליאַרם וועט פאָרקומען אין יעדען ראַיאָן בעזונדער.

כל זמן ס'וועט געדויערען דער גאַז-איבערפאַל וועלען נישט קאָנען פאָרקו-מען קיין שום פּריוואַטע טעלעפאָהן-געשפּרעכען. ס'וועט בלויז ערלויבט זײַן אין פאָלגענדע פאַלן: 1) מעלדען וועגען אַנ'אַראָבגעפאַלענע באָמבע, אָדער וועגען ענטדעקטע גאַזען, צו די ראַיאָן-קאָמענדאַנטען, 2) אַרויסרופען פייערלעשער, 3) אַרויסרופען פּאָליציי, 4) אַרויסרופען מעדיצינישע הילף, וועלכע וועט זיך געפונען אין פאָל-גענדע לאָקאַלען: טעאַטער „ראַזמאַי-טאָשטשי" טעלעפ. 185; קראַנקען קאַסע טעלעפ. 517-140; מלעטשנא 5 טעלעפ. 419; נייע וועלט 5 טעלעפ. 196.

גאַז-מאַסקעס קאָן מען בעקומען אויף פאָלגענדע ערטער: טעאַטער ראַזמאַי-טאָשטשי; טיטון פאַבריק נייע וועלט; אין דער רעמיזע פון די פייערלעשער אויף רער זאַמלינע; אין דער באַהן-דירעקציע רינעק 12 און ביי דער אפטייק פון לאַגאָדזינסקי.

די פּרייזען פון די גאַז-מאַסקעס זע-נען: 28 זל. פאַר מיטגלידער פון „לאָפּפּ" און פאַר נישט-מיטגלידער — 35 זל.

מיט אכטונג

פּראָוויזאָרישער-קאָמיטעט
פון דער אנטי-גאַז-ליגע
אין ראַדאָם.

פון האַנדווערקער-קלוב.

דעם 2-טען ד. ח. איז פאָרגעקומען די ערשטע אַלגעמיינע פערזאַמלונג פון פריזירער-צעך מיט'ן אנטייל פון פיל פּראָווינצער דעלעגאַטען.

עס איז איינשטימיג בעשלאָסען גע-וואָרען צו פיהרען א אינטענסיווע טע-טיגקייט און צו אָרגאַניזירען די אָרו-מיגע פּראָווינץ.

אלס פאָרשטע פון צעך איז גע-וועהלט געוואָרען ה' סאַמועל צימער-מאַן, אלס פאָרסטאַרשעס: הערמאַן מענ-דעלסאָן, שמעון ראָזענבערג און עקיבה גימפעל.

אין דער פערוואַלטונג: משה היי-דענבערג, לייב וויינטרויב, אברהם'לע לעווין, מאָטעל פריידאָס און מאָטעל מאָ-שענבערג פון שידלאָוויעץ. אלס פער-טרעטער זענען געוועהלט געוואָרען: וואָלף גרינשטיין, הענריק דאַנבעק, מרדכי סאָבעלמאַן, פישער א. גאַנגער.

אין די קאָמאַשענמאַכער-פערוואַלטונג זענען געוועהלט געוואָרען: אלס סטאַר-שע שלמה פרידמאַן. אלס פאָדסטאַר-שעס: אייזיק זימלער, י. י. מאַגנישעווס-קי און ח. גאָלדבערג. אין די פער-וואַלטונג זענען געוועהלט געוואָרען יצחק ראָזענצווייג, יוסעק לענדער, שמעון גאָלדשטיין, שלום האָפמאַן. אלס פערטרעטער: אברהם ראָזענצווייג, יצחק פישמאַן, הערש גאָלדבערג, מלך איי-זענבערג. אין שיעדס-געריכט זענען געוועהלט געוואָרען: חיים האָכמאַן, בערעל בירענבוים, פסח פוקס, הער-שעק בוימגאַרטען.

אין צוזאַמענהאַנג מיט'ן דערנעהנ-טערען זיך פון טערמין פון מייסטער-עקזאַמענס, וועלכע ענדיגט זיך דעם 15 גרודזשען ד. י. און צוליב דעם גרויסען אָפּצאָל פון 140 זל. וואָס מאַכט אונמעגליך די גרויסע מאַסען האַנד-ווערקער צו האַלטען דעם עקזאַמען ווערט גערופען א עקסטרא אַלגעמיינע פערזאַמלונג אויף שבת דעם 20 ד. ח. האַלב צוויי נ. מ. אין לאָקאַל פון קלוב אויף וועלכע עס דאַרף די וויכטיגע פראַגע בעהאַנדעלט ווערען, עס ווערט געפּלאַנט צוזאַמען מיט די האַנדווער-קער אָרגאַניז. פון גאַנצען לאַנד און מיט דער הילף פון דער צענטראַלע אונטערצונעמען א געמיינזאַמע אקציע אין מיניסטעריום פאַר האַנדל און מלאכה אויף צו פערקלענערען דעם עקזאַמען-אָפּצאָל ביז א מינימום. צו-ליב דעם גרויסען אָפּצאָל מעלדען זיך נישט קיין האַנדוו. צו די עקזאַ-מענס און דאָס איז א פשוט'ע סכנה פאַר'ן האַנדוו. קלאַס ספּעציעל פאַר'ן יורישען.

אַל-זשאָלסאָן זינגט כל-נדרי אין קינאָ „שוויט".

די סעג וועט מען זעהן אין קינאָ דאָס קלאַנג-פילם א. נ. דער „דזשאַז-זינגער". די גאַנצע אקציע פון בילד איז דורכגעדרינגען מיט א יודישען אינהאַלט און איז ספּעציעל אַקטועל אויף די ימים-נוראים. אין דאָזיגען פילם-בילד שפּיעלט זיך אָב א טראַגעד-יע פון א יודישען חזנ'ס א זוהן אין וויטעבסק, וועלכער איז אוועק קיין אמעריקא און דאָרט אויסגעוואַקסען אלס וועלט-בעריהמטער דזשאַז-זינגער. פונקט אין דער נאַכט פון כל-נדרי דאַרף ער אויפטרעטען אין טעאַטער און דאַן קומט צו איהם די מוטער און בעט איהם מיט טרערען, ער זאָל געהן אין שוהל אריין זאָגען כל-נדרי אין אַנ'אַמעריקאַנער שוהל, וואו דער פאָ-טער איז לעצטענס געווען חזן.

אין דער נשמה פון חזנ'ס זוהן קומט פאָר א שווערער קאַמפּף. פון איין זייט לאָזט איהם נישט דער דירעקטאָר פון טעאַטער אוועק, ווייל זײַן אויפטריט איז שוין רעקלאַמירט און דערויף וואַרט דאָס ריזיגע פּובליקום, אָבער פון דער צווייטער זייט רייסט איהם מיט זײַן מוטער, וואָס ברענגט איהם די טרויריגע בשורה, אַז דער טאַטע איז געשטאָרבען און ער איז דער איינצי-גער יורש פון עמוד, וואָס וואַרט אויף איהם ער זאָל קומען זאָגען כל נדרי.

דאָס בילד איז פון אָנהויב ביז'ן סוף רעדעוודיג און אין דער הויפּט-ראָל אַלס דעם חזנ'ס זוהן טרעט-אויף דער געניאַלער אַל-זשאָלסאָהן, וועלכער איז יעצט דער ליבלינג פון קלאַנג-פילם.

דער „דזשאַז-זינגער" האָט צוליב זײַן שפּאַנענדען אינהאַלט און דראַמאַ-טישע אקציע געמאַכט דעם שטאַרק-סטען איינדרוק אומעטום, וואו ער איז דעמאָנסטרירט געוואָרען. אויך אין ראַדאָם גרייטען זיך אַלע צוגעהן הע-רען און זעהן אין קינאָ „שוויט" דעם יודישען קלאַנג-פילם.

פראצעס פון בעאמטע מיט דער גמינע

ווי ס'איז געווען שוין מיטגעטיילט, האט די היינטיגע גמינע אבגעזאגט די בעאמטע רובינליכט, זילבערבערג, חייט און אבראמאוויטש פון זייערע פאסטענס, וועלכע זיי האבען פערנומען בעת דער פריהערדיגער גמינע.

די אבגעזאגטע בעאמטע, וועלכע האבען בעקומען קאנטראקטען פון דער פריהערדיגער גמינע זענען איינגעקומען אין ארבייט'ס-געריכט מיט א תביעה, אז די יעצטיגע גמינע זאל זיי אויסצאהלען געוויסע געלד-סומען אין דער פארם פון ענטשעדיגונג פאר א געוויסע צייט.

דער ערשטער פראצעס האט געזאלט פארקומען מיט'ן בעאמטען חייטזיין פראצעס איז געווען בעשטימט אויף עהערנעכטען מיטוואך. אבער ער איז נישט צושטאנד געקומען דערפאר, וואס די פארשטעהער פון דער היינטיגער גמינע האבען ערקלערט פאר'ן געריכט, אז זיי ווילען אויפגעבען נייע עדות. דער פראצעס איז דערום אבגעלעגט געווארען און וועט פארקומען א צווייט מאהל.

מצד ה' חייט זענען געקומען צין געריכט אלס עדות די ה"ה: יחיאל פרענקעל, ל. מייזעל.

ה' חייט שטעלט ארויס א געלד-תביעה פון קרוב 4000 זל.

רוסישע טרופע אין ראדאם.

די אנדערע וואך וועט אין טעאטער „ראזמאיטאשצי" אויפטרעטען א רוסישע אפערעטען-טרופע אונטער דער אנפיהרונג און רעזשי פון אנדרעיעוו סטרעלסקי. אין די טעג דינסטאג, מיטוואך, דאנערשטאג וועלען אויפגעפיהרט ווערען די מוזיקאלישע אפערעטען: „דער רוסישער ציגיינער-טאבאר", „טשארדאש פירשטין" און „די געהיימניס פון הארעם".

דאס רעפערטואר איז רייך מיט א שפע פון מוזיק, געזאנג, טענץ און גארדעראב.

בעקאנטער פויל. ארטיסט קרוקאווסקי אין ראדאם

אין טעאטער „ראזמאיטאשצי" וועט היינטיגען זונטאג אויפטרעטען דער בעקאנטער ארטיסט פון קווי-פרא-קוואָ, קרוקאווסקי, וועלכער איז נישט ווייניגער ווי אין ווארשא אויך פאפולער אין ראדאם. קרוקאווסקי צייכענט זיך אויס מיט זיינע גלענצענדע מאנאלאגען און א זעלטען גוטען הומאר. צוזאמען מיט איהם שפיעלט א פיין-צוגעפאסטער ענסאמבל.

פון „מזרחי" און „צעירי-מזרחי" אין ראדאם

אין צוזאמענהאנג מיט'ן ווייזען אין ראדאם פון חשוב'ען ח' ברוך ניימאן (ב"ן), מיטגליעד פון צ. ק., וועלען פארקומען א רייהע בעראטונגען און פערזאמלונגען אויף וועלכע עס וועט פעסטגעשטעלט ווערען די ווייטערדיגע טאקטיק און ריכטליניען פון „מזרחי" אויפ'ן געביעט פון דער אלגעמיינער פאליטיק און שטאדטישע ענינים.

* • *

שבת פ' נצבים (20|9) 3 א זייגער נ. מ. וועט דער ח' ב"ן האלטען א אינטערעסאנטען רעפעראט א. ד. ט. „אינזער חשבון-הנפש".

איינגאנג נור פאר מיטגליעדער פון „מזרחי" און „צעירי-מזרחי".

ספארט. מכבי בעזיגט טור (וויערזשבניק) מיט 2:3

מיט'ן דאזיגען נצחון בלייבט מכבי אין קל. „א". צוליב מאנגעל אין פלאץ קומט א אויספיהרליכער בעריכט פון דעם מעטש די נעכסטע וואך.

בעקאנטמאכונג.

די דירעקציע פון גימנאזיום „פשיאטשול-זשידזי" אין ראדאם מאכט בעקאנט, אז די פאר-שולע PRZEDSZKOLE ווערט געעפענט דעם 1 פאזדזיערניק ה. ח.

די איינשרייבונגען אין דער פאר-שולע נעמט-אן די קאנצעלאריע פון גימנאזיום, קילינסקי 13 אין די שעה'ען פון 9 ביז 1 נ. מ.

האלא ראדאם, קעלץ!

דעם 20-ען ה. ח. ווערט געלאזט אין בעוועגונג א גרויסער אויטאבוס MARS

וועלכער וועט פערקעהרען אויף דער ליניע

ווארשא — ראדאם — קעלץ

פון ווארשא געהט אב „מ א ר ס" פון האטעל פאלסקי דלוגא 29 אין דער שעה 7.30 אוועגד און קומט קיין ראדאם 10.30 אוועגד.

פ ו ן ק ע ל ץ געהט אב 7.15 פריה און קומט קיין ראדאם 9.30 פריה.

דער אויטאבוס ווערט אנגעפיהרט פון אייגענטימער פינקעלשטיין

אלע בעקוועמליכקייטען און זארגפעלטיגע בעדינונג.

Kino-Teatr Dźwiękowy SWIT קלאנג-קינא

מאנטאג דעם 22-ען ה. ח

קומט ענדליך דער לאנג ערווארטעטער קלאנג-פילם

„דער דזשאז-זינגער"

דאס בילד איז די סענסאציע אין דער קלאנג-פילם-פראדוקציע, דער שלאגער איבער אלע שלאגערס און ווערט פעררעכענט אלס די פערל פון די לעצטע רעדעוודיגע פילמען.

אין דעם דאזיגען קלאנג-פילם זינגט דער כון גאט-געבענשטער פילם-סטאר אל זשאלסאן

כל נדרי.

דאס בילר בעגייסטערט יעדען צושויער און פערכאפט פשוט מיט זיין אינטערעסאנטען ריהרענדען אינהאלט.

דזשאז-זינגער, אל-זשאלסאן, כל-נדרי

דאס איז א סענסאציע איבער אלע סענסאציעס!

די איין-און-איינציגע בעשטעטיגטע דורכ'ן מיניסטעריום פאר קולטור און קונסט.

SZKOŁA MUZYCZNA w Radomiu, Zgodna 8 pod kier. P. GISSERA

מאכט בעקאנט, דאס די עגזאמענס און דאס פערשרייבען זיך פון נייע שילער און שילערינס פון די קלאסען: פידעל, פארטעפיאן, וויאלאנטשעל א. א. האבען זיך אנגעהויבען און דויערן ווייטער יעדען טאג פון 10—2 און 4—6.

די שילער נעמען אנטייל אין: שול-ארקעסטער, קאמעראל-מוזיק. טעאריע און סאלפעדזש — אומזיסט. — דער פראגראם איז שטרענג איינהייטליך ליט'ן ווארשאווער רעגירונג'ס-קאנסערוואטאריום. — די צייגנישען פון דער שולע זענען גילטיג אין אלע העכערע מוזיק-שולען.

די לעקציעס קומען פאר א גאנצען טאג. ביי דער שולע איז פאראן א ספעציעלע קלאס פאר אנפאנגער.

פאר זעהר בעגאבטע און טאלאנטפולע, אדער נישט-פערמעגליכע שילער — טיילווייזע הנחות.

קעלצער אבטיילונג.

ניי-געגרינדעטער קולטור-קאָאָפּעראַטיוו „חינוך" אין קעלץ.

שטיל און בעשיידען אָהן שום גערויש און רעקלאַמען, איז לעצטענס ענטשטאַנען די קולטור-קאָאָפּעראַטיוו „חינוך" אין קעלץ, וועלכע האָט דעם ציעל צו פינאַנסירען און גלייכצייטיג אָנצופיהרען מיט די ווירטשאַפט פון די אידישע קולטורעלע אינסטיטוציעס אין די שטאָדט. צווישען די ברייטע שיכטען פון די היגע אידישע בעפעלקערונג איז די נייע קאָאָפּעראַטיוו, צוליב איהר בעשיידענער ארבייט, נאָך ווייניג פּאָפּולער; יעדאָך צעהלט שוין די קאָאָפּעראַטיוו א היבשע צאָהל מיטגלידער פון צווישען די רייהען, וואָס זייער אויג און הארץ איז שטענדיג האָך און געניגט פאַר אַ גוטע און נוצליכע זאַך.

דער ערשטער שריט פון דער קולטור-קאָאָפּעראַטיוו „חינוך" איז געווענדעט איבערצונעמען דאָס אַפּוטרופּסות פון די ווירטשאַפט אין די היגע אידישע גימנאַזיע, וועלכע רעכענט זיך אַלס דער ערשטער קולטורעלער און ערציהערישער אַנשטאַלט אין דער שטאָדט. דער קאָאָפּעראַטיוו האָט איינגעפונען, אַז נישט קענענדיג דערויף, וואָס די גימנאַזיע איז אַזוי גליקליך ארויס פון דעם שווערען פינאַנציעלען געראַנגעל, און וועלכען זי האָט זיך געפונען פאַראיאָהרען, קען דאָך דער קיום פון די גימנאַזיע נישט באַזירען אויף נסים און חסדים, נור דורכאויס אויף קאָאָפּעראַטיווע יסודות. זעלבסטפערשטענדליך, אַז וואָס מעהר מיטגלידער דער קאָאָפּעראַטיוו וועט צעהלען, וועט דער קיום פון די גימנאַזיע זיין א זיכערער. ס'איז דעריבער צו בעגריסען דעם פאַקט, וואָס דער קאָאָפּעראַטיוו האָט מיט'ן נייעם שול-יאָהר שוין איבערגענומען די ווירטשאַפטליכע לייטונג פון די גימנאַזיע און מיר האָפען, אַז מיט יעדען טאָג וועט זיך בעדייטענד פערגרעסערען די צאָהל מיטגלידער פון דער נייער געזעלשאַפט, וואָס האָט אין איהר פּראָגראַם אַזעלכע נוצליכע, הויכע און אידעאַלישע ציעלען.

ה. ניעבעלסקי.

רעאָרגאַניזירונג פון דער געז. תומכי-עניים אין קעלץ

שוין א לענגערע צייט ווי די פילאַנטראָפּישע אינסטיטוציע „תומכי-עניים" אין קעלץ, וועמענס אויפגאַבע ס'איז אין אַלגעמיין צו לינדערן די שווערע קריטישע לאַגע פון אָרימע נויטבעדערפטיגע יודען — מאַכט אַדורך זעהר א שווערען קריזיס אין דער טעטיגקייט און האַלט זיך אין איין ראַנגלען פאַר איהר עגזיסטענץ.

און עס איז זעהר מערקווירדיג, אַז גראַד די אינסטיטוציע, וואָס האָט אַזוי פיעל עגזיסטענץ-בערעכטיגונג זאָל אַזוי ווייניג געפּלעגט ווערען מצד דער יודישער געזעלשאַפט און דאַרפען פיהרען א פערביטערטען קאמף צו דערהאַלטען איהר עגזיסטענץ. עס איז ווירקליך אינפערשטענדליך, אָבער ליידער איז עס א פאַקט!

די יודישע געזעלשאַפט בעציהט זיך צו דער „תומכי עניים" גלייכגילטיג און גרינגשעצענד. און דאָס איז א גרויסער פערברעכען. — אמת, אַז ס'זיינען דאָ מערשירענע סבות, וואָס האָבען גורם געווען צום איצטיגען מצב אין דער אינסטיטוציע; אָבער דער מקור פון אָט די אַלע סבות. איז די שווערע עקאָנאָמישע לאַגע פון דער יוד. בעפעלקערונג און וואָס מעהר די לאַגע איז קאַטאַסטראָפאַל און דראָהענד — דאָס מעהר ווערט די אינסטיטוציע א דרינגענדע נויטווענדיגקייט פאַר דער דערדריקטער אָרימער יודישער מאַסע און דאָס מעהר דאַרף מען אַלזאָ זאָרגען פאַר איהר עקזיסטענץ און נאָך מעהר פערברייטערען איהר טעטיגקייט.

עס איז אַלזאָ א זעהר דערפרעהענדער און בעגריסונגס-ווערטער פאַקט, וואָס א דאַנק דער איניציאַטיוו און אונערמיעדליכע אנשטרענגונגען פון די ביז איצט גע פיהרער פון תומכי עניים אין קעלץ איז לעצטענס צונויפגערופען געוואָרען אַן'אַלגעמיינע פערזאַמלונג פון דער געז. אין אייגענעם לאָקאַל סילניטשנא 5, וועלכע האָט אונטערן פאָרזיץ פון ה' יוסף קאָהן איינשטימיג פייערליך בעשלאָסען אויפצולעזען די אינסט. „תומכי עניים" אין קעלץ און אוועקצושטעלען זי אויף א געהעריגע הויך פון שעפערישער וואוילטעטיגער ארבייט לטובת דער ליידענדער יודישער בעפעלקערונג, צו וועלכען צוועק עס איז געוועהלט געוואָרען א פרישע פערוואַלטונג פון פאָלג. פּערזאָנען, ה"ה: יוסף ענאך, סענדער שטראַזבערג, יוסף מאריאַנקי, יוסף מאַכטינגער, לייביש סילמאַן, משה עלבינגער, יעקב דייבאַך, ראובן איידעלס, מענדעל באַליצקי, שלמה שטראַזבערג, ישראל הייצהענדלער און מענדעל פייגענבוים.

אין דער רעוויזיאָנס-קאָמיסיע גייען אריין פאָלג. ה"ה: י. שיקער, א. באַראַנקעוויטש און מ. שטיינמאַן.

די ניי-געוועהלטע פערוואַלטונג איז ענערגיש צו רעאָרגאַניזירן די טעטיקייט פון תומכי עניים אונטערנעמענדיג פערשידענע אקציעס אין צוזאַמענהאַנג מיט די דערנענטערנדע זיך ימים-טובים און עס איז צו האָפען דאָס די פרישע אויפלעבונג פון דער אינסטיטוציע וועט געפינען א געהעריגען אָבקלאַנג צווישען דער יודישער געזעלשאַפט, וועלכע וועט זעהען די אונטערגענומענע איניציאַטיוו ווי געהעריג אונטערצושטיצען.

עדן-סעקרעטאַר:

(—) ראובן איידעלס.

גנבות.

אין דער וואָהנונג פון ה' יצחק שטאַרקמאַן (אַלטע-וואַרשאַווער 13) האָבען זיך פאַריגען דינסטאַג ביינאַכט אריינגעריסען גנבים, אויפדרייסענדיג די פענסטער און ארויסגע'גנב'עט פערשידענע זאַכען אין דער ווערט פון 100 זל.

— צו רחל פינקעלשטיין (היפּאָטעטשנא 10) איז אריינגעקומען א יונגער קריסט און פאָרגעלייגט צו פערקויפען זעהר ביליג א פּאָר דאַמענשיך, ווען פרוי פינקעלשטיין איז אריין אין צווייטען צימער זיך איבערפרעגען איהר מאַן, האָט דער „ביליגער" פערקויפער דערווייל ארויסגע'גנב'עט א פופער און נעלם געוואָרען.

עס האָט לאַנג געדויערט ביז מען האָט דעם גנב געכאַפּט. ער הייסט אַנטאָני קאָצנער (סעמינאַרינסקאַ 4) דאָס פוטער האָט ער צוריק אָבגעגעבען.

קלאַנגעז, אַז דער שטאָדט-פּרעזידענט משיכאָווסקי זאָל דעמיסיאָנירען.

אין די שטאָדט געהען ארום קלאַנגען, אַז דער איצטיגער שטאָדט-פּרעזידענט, ה' ראַמאַן משיכאָווסקי זאָל האָבען בדעה אין די נאָהנטסטע טעג זיך אָבצוגעבען אין דעמיסיע. די סבה זאָל זיין די שלעכטע פינאַנסיעלע לאַגע פון מאַגיסטראַט.

עס איז אָבער אונגלויבליך אַזא שריט מצד דעם פּרעזירענט 2 חדשים פאַר דער ענדע פון דער קאַדענץ פון איצטיגען שטאָדט-ראַט.

וועגען גרויסן קאָנצערט פון די שטאָדט-שוהל אין קעלץ

מצד דעם קאָמיטעט פון דער שטאָדט שוהל אין קעלץ ווערט אונז געמעלדען, אַז דער גרויסער פייערליכער קאָנצערט, וועגען וועלכען ס'זענען שוין געווען עטליכע נאָטיצען אין אונזער צייטונג — האָט געמוזט, צוליב טעכנישע שוועריגקייטען, אָבגעלייגט ווערען ביז איבער די ימים-טובים. די הויפּט-שוועריגקייט בעשטעהט אין דעם, וואָס דער קאָנצערט ווערט געפּלאַנט אין א זעהר ברייטען פערנעהם. געניג זיך פאָרצושטעלען, אַז אין אָרקעסטער און כאָר וועלען זיין בעטייליגט לערך 50 מאַן, וועלכע מוזען, דורך די מוזיקאַלישע לייטונג, אויף דעם בעסטען אופן איינשטודירט ווערען. אויך די דעקאָראַטיווע זייט פון די שטאָדט שוהל מוז נאָך האָבען א ביסעל צוגרייטונג, ווייל ס'ווערען ערוואַרט זעהר הויכגעשטעלטע געסט אויף דעם קאָנצערט.

וועגען בעשטימטען טערמין פון דעם קאָנצערט וועט געגעבען ווערען א נייע מעלדונג.

קעלצער וואָיעוואָדזטווע בעקומט 30 טויזענד זלאָטעס אויף וואַהל-אויסגאַבען

דאָס אינערן-מיניסטעריום האָט בעשטימט 461 טויזענד זלאָטעס אויף וואַהל-אויסגאַבען פאַר די קרייז-קאָמיסיעס אין גאַנץ פּוילען. ווי מיר דערוויסען זיך, האָבען די קרייזען פון דער קעלצער וואָיעוואָדזטווע בעקומען 30 טויזענד זלאָטעס. דערביי ווייזט דאָס מיניסטעריום אָן, אַז צוליב די שלעכטע צייט ברויכען די קאָמיסיעס נישט וואַרפען זיך מיט געלד נאָר בעמיהען זיך איינצושפּאָרען.

די יום טוב'דיגע שטימונג!
ווערט דורך געשמאקפולע מאכלים נאך מעהר געהויבענער.
אמבעסטען געראטען די מאכלים, ווען מען געברויכט צ ע ר ע ס.

צעריס 100 %

קאקאס-פעטס ווערט פון אנהויב ביז'ן סוף אויסגעארבייט
אונטער דער שטרענגסטער השגחה פון הרה"ג ר' שמחה
פרענקעל מסקאווינא און קען דעריבער געברויכט ווערען
צו אלערליי שפייזען אפילו
למהדרין מן המהדרין.

פערלאנגט אויסדריקליך נור
„צעריס" מיט א הכשר-
שטעמפעל און נעמט נישט אן
קיין מינדערווערטיגע, אינבע-
קאנטע פאבריקאטען.

אונזער טיעפסטען מיטגעפיהל דעם מיטגליד פון דער רעוויזיאנס-קאמיסיע
פון אונזער געזעלשאפט ה' אלתר יחיאל וואססער
צוליב'ן טויט פון זיינע
עלטערן נ. ע.
פערוואלטונג פון „לינת הצדק" אין קעלץ

דעם פערוואלטונג'ס-מיטגליד ה' שמואל בלומענפעלד
צוליב'ן טויט פון זיין
קינד
דריקט אויס מיטגעפיהל
די פערוואלטונג פון „לינת הצדק" אין קעלץ

OGŁOSZENIE.

Podaje się do wiadomości Sz. P., że
Biuro Próśb i Podań pod firmą

„EXPRES"

przy ul. ŻEROMSKIEGO 27
(w lokalu Powszechnego Banku Spółdz.)
z dniem 15 Sierpnia r. b. wznawia swą działalność
pod kierownictwem wybitnych fachowców.

BIURO ZAŁATWIAĆ BĘDZIE:

Redagowanie próśb do wszystkich władz państwowych i komunalnych.
Sprawy paszportowe i mieszkaniowe; umowy i kontrakty
Windykacja należności.
Przepisywanie na maszynie.

Biuro czynne od godziny 9—3 i od 4—7.
Załatwia się punktualnie, solidnie i tanio.

Teatr ROZMAITOŚCI w Radomiu

Tylko 3 Występy Artystów Operetki Rosyjskiej
p. Dyrekcją i Reżyserją p. **Andrejewa Strelskiego**

We wtorek 23 września **Operetka ludowa p. t.**
Tabor cyganów rosyjskich
42 numeru śpiewu i tańca.

We środę 24 września wspaniała operetka KALMEMA
Księżniczka CZARDASZKA

W czwartek 25 września — pełna humoru, wschodnia operetka
Tajemnica Haremu

Bilety wcześniej do nabycia u Tomanka, Żeromskiego 40

אלערליי
אדוואלאניעס, קלאוזולעס, זאבעזפיעטשעניעס
און בכלל אלע געריכטס-עקזעקוציעס
ווערען דורכגעפיהרט שנעל און פאר נישט טייער. צו ווענדען זיך
דארא ראזענבערג ראדאם, רווינסקי 21.

Teatr Rozmaitości

Niedziela, 21 września
Tylko jeden występ najznakomitszych artystów stolicy
Z tajemnicy starego rodu L O P E K
Kazimierz Krukowski
Ludmiła Miłowska, Irena Derlicz K. Fiszman
W programie najnowsze przeboje z rewji.
Szczegóły w programach **Początek o godz. 8.30 wieczorem**
Bilety wcześniej nabywać można u p. TOMANKA

Kino dźwiękowe „ŚWIT"
Dziś i dn. następnych
NOCE w PUSTYNIACH
w roli głównej: John Gilbert.

Kino-Teatr Nowe-Czary
Od poniedziałku 15 września
Ronald Colman i Vilma Banky
w filmie
NOC MIŁOŚCI
HARRY PEEL w filmie *Jeździec bez głowy*

Kino ODEON Teatr
Od poniedziałku 15 Września r. b.
Świetny film morski
Zew Morza
— w rolach głównych: —
Marja Malicka i Jerzy Marr

Kino CORSO Teatr
Dziś i dni następnych
KAT z PRAGI
W roli głównej **Gustaw Fristeński**
Na scenie: rewja

Redaktor Ch. M. Herc **Drukarnia „Wyd. „Radomer-Kelcer Leben" Radom Szwarlikowska 9.**